

Handläggare
Pernilla Johnni
08-508 276 50**Till**
Trafik- och renhållningsnämnden
2014-03-20

Genomförda tillgänglighetsarbeten 2013. Slutredovisning

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner slutredovisning av genomförda tillgänglighetsarbeten 2013

Per Anders Hedkvist
FörvaltningschefLars Jolérus
AvdelningschefAnne Kemmler
Enhetschef

Sammanfattning

Sedan år 2011 framgår det tydligt i stadens budget att varje nämnd och bolag ska ta ansvar för och se tillgänglighetsfrågorna som en del i den dagliga verksamheten. Tillgänglighetsfrågorna ska således vara en naturlig del i kontorets alla projekt men för de platser där brister fortfarande kvarstår och inga andra projekt planeras behöver medel för ökad tillgänglighet avsättas. Projektet har haft som syfte att identifiera och åtgärda brister, inom nämndens ansvarsområde, som omfattas av lagen om ”enkelt avhjälpna hinder” samt busshållplatser, sittplatser och ledstråk.

Den 14 mars 2013 fattade trafik- och renhållningsnämnden genomförandebeslut om investeringsåtgärder för 30 mnkr under 2013 för att öka tillgängligheten för personer med nedsatt funktionsförmåga. Utgiften för projektet slutade på 17,3 mnkr. Den främsta anledningen till att investeringsomfattningen i genomförandebeslutet inte uppfyllts är att entreprenören som

Trafikkontoret
AnläggningFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 276 50
Växel 08-508 272 00
Fax 08-508 261 40
pernilla.johnni@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

ansvarade för arbetena i ytterstaden inte utförde de arbeten de utlovat. Dessutom utgick ett planerat projekt pga händelser utanför trafikkontorets kontroll och andra blev mycket billigare och mindre omfattande än planerat.

Åtgärderna och ombyggnaderna i utemiljön har omfattat övergångsställen, gångpassager, busshållplatser, ledstråk och sittplatser. Alla åtgärder har utformats i enlighet med stadens handbok "Stockholm - en stad för alla. Handbok för utformning av en tillgänglig och användbar miljö". Åtgärder och ombyggnader har utförts såväl i inner- som ytterstaden.

Kontoret har även fortsatt sitt arbete med att sprida kunskap genom insiktsutbildningar, föredrag och samarbete samt bedrivit utvecklings- och påverkansarbete kring tillgänglighetsfrågan. Kontorets arbete med ledstråk nominerades till St. Julianpriset i kategorin Fysisk tillgänglighet. Kontorets arbete med insiktsutbildningar visades upp på Goda exempelmässan på Kulturhuset.

Bakgrund

Sedan år 2011 framgår det tydligt i stadens budget att varje nämnd och bolag ska ta ansvar för och se tillgänglighetsfrågorna som en del i den dagliga verksamheten. För trafikkontorets del har detta inneburit att kontorets tillgänglighetsarbete har koncentrerats till nämndens ansvarsområden.

Tillgänglighetsfrågorna ska vara en naturlig del i kontorets alla projekt men för de platser där brister fortfarande kvarstår och inga andra projekt planeras behöver medel för ökad tillgänglighet även fortsättningsvis avsättas. 2013-03-14 fattade trafik- och renhållningsnämnden genomförandebeslut om investeringsåtgärder för 30 mnkr under 2013 för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Projektet har varit en del av kontorets långsiktiga arbete med att på olika sätt öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning i gatumiljön. Projektet har haft som syfte att identifiera och åtgärda brister inom nämndens ansvarsområde som omfattas av lagen om "enkelt avhjälpna hinder" samt busshållplatser, sittplatser och ledstråk. Lagen om "enkelt avhjälpna hinder" gäller sedan 1 juli 2001.

Ärendets beredning

Trafik- och renhållningsnämndens råd för funktionshinderfrågor har möjlighet att lämna synpunkter på tjänsteutlåtandet i samband med rådssammanträdet 2014-03-03. Synpunkterna återfinns i bilaga 1.

Analys och konsekvenser/Trafikkontorets synpunkter

Åtgärderna och ombyggnaderna i utemiljön har omfattat övergångsställen, gångpassager, busshållplatser, ledstråk och sittplatser. Alla åtgärder har utformats i enlighet med stadens handbok "Stockholm - en stad för alla. Handbok för utformning av en tillgänglig och användbar miljö". Åtgärder och ombyggnader har utförts i såväl inner- som ytterstaden.

Korsningar (övergångsställen/passager) har byggts om i innerstaden på följande gator:

- Engelbrektsgatan 2 st.
- Valhallavägen 5 st.
- Surbrunnsgatan 1 st.
- Körsbärsvägen 7 st.
- Ruddammsvägen 1 st.
- Roslagstullsbacken 1 st.
- Jakobsgatan 1 st.

Ombyggt övergångsställe vid Körsbärsvägen 2A

I ytterstaden har övergångsställen/passager byggts om vid Vårholmsbackarna.

Busshållplatser har i innerstaden byggts om på:

- Valhallavägen 3 st.
- Kungstensgatan 1 st.
- Observatoriegatan 1 st.
- Ingemarsgatan 1 st.
- Frejgatan 1 st.
- Roslagsgatan 2 st.
- Körsbärsvägen 1 st.
- Ruddammsvägen 2 st.
- Roslagstullsbacken 2 st.

Hpl på Ingemarsgatan efter ombyggnad

Dessutom har 25 busshållplatser med förhöjd kantsten kompletterats med vita och/eller taktila plattor. Tre platser med genomgående gångbanor har kompletterats med kupolplattor för att öka säkerheten för personer med nedsatt syn.

I ytterstaden har busshållplatser på följande platser byggts om:

- Vårholmsbackarna 3 st.
- Vårbergsvägen 2 st.

Sittplatser har satts ut på Drottningholmsvägen mellan Mariebergsgatan och Fridhemsgatan på initiativ från medborgare.

Andra åtgärder är sänkning av kantsten vid bostadshus för att underlätta för boende i Årstadal respektive Hägersten. Arbetet med att bygga om passagera längs Nockebybanan nio hållplatser utfördes under hösten 2013. Åtgärderna underlättar för äldre och

personer med nedsatt syn att säkert kunna ta sig till/från Nockebybanan och består av kontrastplattor och ledande ytor.

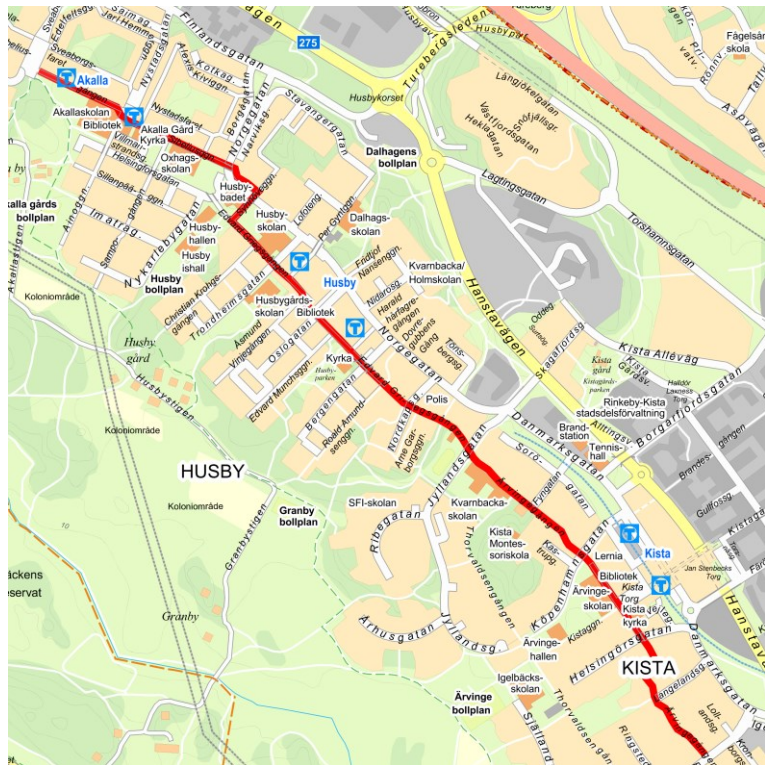
Under våren 2013 har två metoder att kontrastmarkera trappor; utförda 2012, utvärderats. Resultatet visade att båda metoderna har såväl för- som nackdelar vilket innebär att båda metoderna är fullt möjliga att använda. Lämpligheten bedömdes efter såväl bestående kontrastverkan som markeringens beständighet. Oavsett vald metod är det av stor vikt att arbetet utförs i torrt väder och att arbetet utförs noggrant. Ett antal trappor, främst i Västerort markerades under september 2013.

Under 2012 inleddes ett arbete med att ta fram strategier för ”enkelt avhjälpta hinder”. Arbetet har fortsatt under 2013. Kontorets interna tillgänglighetswebb håller på att uppdateras och ett försök med fältinventering av tillgänglighetsbrister med hjälp av iPad inleddes under senare delen av 2013.

Som en fortsättning på arbetet med ledstråk som inleddes 2012/2013 byggdes ett 3 km långt ledstråk mellan Ärvinge och Akalla. Under försommaren 2014 kommer informationsinsatser liknande de som gjordes på fem torg i Väster- och Söderort 2012/2013 att genomföras.

En artificiell ledyta som hjälper till att leda över en öppen plats

Kartutsnitt som visar ledstråkets utbredning

Måluppfyllelse

Visionen för Stockholm år 2030 är en konkurrenskraftig och attraktiv storstad i världsklass. En huvudstad i världsklass är självklart en stad för alla. Stadens övergripande mål är att Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök och i Trafik- och renhållningsnämndens verksamhetsmål framgår att ”Stockholm ska vara tillgängligt för alla”. Genom att på ett systematiskt sätt ta bort hinder som omöjliggör eller försvårar för personer med nedsatt funktionsförmåga att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap har trafikkontoret bidragit till en förbättrad tillgänglighet inom sitt ansvarsområde.

Arbetet med tillgänglighetsfrågorna överensstämmer också med de mål som fastställts i ”Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016”. Programmet antogs av kommunfullmäktige 2011-06-13.

Tidplan

Projektet har genomförts under år 2013.

Ekonomi

I stadens budget för 2013 angavs att arbetet med att göra Stockholm tillgängligt för alla är prioriterat. Genomförandebeslut på 30 mnkr godkändes av trafik- och renhållningsnämnden 2013-03-14. Kontoret beviljades statlig medfinansiering enligt beslut 2013-02-01 för tillgänglighetsanpassning av stomlinjehållplatser samt övergångsställen på Östermalm, för utförandet av ledstråk mellan Ärvinge och Akalla samt för kontrastmarkering i trappor. Medfinansieringen avsåg 40-50 % av kostnaderna, sammanlagt 4,05 mnkr. Ansökan om finansiering för kontrastmarkering av trappor drogs tillbaka eftersom kostnaderna blev så låga.

Den slutliga utgiften för projektet slutade på 17,3 mnkr. Anledningen till att investeringsomfattningen i genomförandebeslutet inte uppfyllts bestod till stor delen av att den upphandlade entreprenören för arbeten i ytterstaden inte klarade av att få arbetena utförda. Entreprenören har haft bekymmer med såväl bemanning, organisation samt kvalitet på utfört arbete vilket har gjort att arbetena har fördröjts eller fått utgå. Problemen lyftes genom veckovisa kontinuerliga diskussioner angående tidplaner, kalkyler, kvalitet på utfört arbete med mera med entreprenören. Det hölls även ett antal byggmöten där frågorna togs upp. Entreprenadföretaget var upphandlat på 2 år med möjlighet att förlänga 1+1 år men entreprenören sade hösten 2013 upp kontraktet i förtid.

De planerade ombyggnadsåtgärderna längs Gröndalsvägen kräver att det är strömlöst. Dessa åtgärder var inte möjliga att utföra under året eftersom SL inte kunde utföra sitt arbete med byte av signalsystem som det var tänkt. Arbetet med signalsystemsbytet är preliminärt uppskjutet till sommaren 2015. SL planerar dock att utföra spårarbeten under 2014 och kontoret undersöker möjligheten att utföra ombyggnadsåtgärderna under den period Tvärbanan är avstängd.

Arbetet med kontrastmarkeringen i trappor blev inte så omfattande som planerat, vare sig i antal trappor eller i pris. Andelen trappor möjliga att markera visade sig vara relativt liten eftersom trapporna antingen var stadsdelsnämndens ansvar (parktrappor) eller i så pass dåligt skick att större åtgärder krävdes för att få dem i skick. När trapparbetena lades ut på

räkning inkom inte några anbud alls. En förfrågan ställdes till 3 olika aktörer om de var villiga att utföra arbetet. En tackade nej och av de två övriga valdes det billigaste anbudet. Arbetet utfördes under september månad.

Kontrastmarkerad trappa vid Lyckselevägen

Åtgärderna längs Nockebybanan blev också billigare än vad förhandskalkylen angav.

	Innerstad	Ytterstad	Totalt
Övergångsställe/hpl	11,2	4,1	15,3
Ledstråk		1,5	1,5
Trappor		0,3	0,3
Nockebybanan		0,2	0,2
Övrigt (soffor mm)	0,04		0,04
Summa	11,24	6,10	17,34
Summa i genomförandebeslutet	13,9	16,1	30,0

Kontorets övriga tillgänglighetsarbete

Insikt:

Kunskap och förståelse är viktigt för att skapa en god tillgänglighet och användbarhet. Under 2013 har kontoret arrangerat fem insiktsutbildningar, två för årsentreprenörer (byggentreprenör), två för snöröjningsentreprenörer och en för kontorets tjänstemän (nyanställda). Vid dessa tillfällen fick deltagarna bland annat pröva på att ta sig fram i rullstol samt gå med synnedsättning i utemiljön.

Kontorets arbete med insiktsutbildning presenterades på stadens Goda exempelmässa i september 2013.

Utvecklingsarbete

På efterfrågan av SRF startades ett projekt kring funktionerna i trafiksignalernas tryckknappslåda under 2011. Syftet var att göra dem mer hörbara. Under våren 2012 utfördes en studie tillsammans med SRF på 5 platser med signalreglerade övergångsställen för att ta reda på hur ljudbilden kan förbättras. Resultatet dokumenterades i rapporten ”Tryckknappslådans hjälpfunktioner”. En fortsättning på studie om tryckknappslådan funktion utfördes i form av ett test med olika lösningar för att öka hörbarheten vid övergångsställen. Testet utfördes i juni 2013 och ledde till rapporten ”Tryckknappslådans hjälpfunktioner

Utvärdering utifrån gravt synnedsatta och blindas förutsättningar Studie 2”¹

En representant från kontoret har deltagit i Handisams² arbete med att ta fram indikatorer för hur man mäter tillgänglighetsarbetet och hur det följs upp på kommunnivå. Kontorets arbete med ledstråk nominerades till S:t Julianpriset i kategorin Fysisk tillgänglighet.

Information & erfarenhetsutbyte

Kontorets tillgänglighetsarbete har rönt stort intresse både nationellt och internationellt. Under 2013 har vi tagit emot studiebesök och informerat om vårt arbete. Förfrågningar/besök har kommit från bland annat Hong-Kong, Turkiet, Italien & Frankrike. Vi har även hållit presentationer på Eurocities seminarium *Accessible Cities - Best Practices*, för HSB:s pensionärsorganisationer, trafikombud från SPR & PRO, för Färdtjänsten samt haft erfarenhetsutbyte med Göteborgs stad vid

---

¹ Tryckknappslådans hjälpfunktioner. Utvärdering utifrån gravt synnedsatta och blindas förutsättningar Studie 2. Vectura & Stockholm stad 2013

² Handisam - Myndigheten för handikappolitisk samordning

två tillfällen under året. Projektet eAdept har varit föremål för intresse i samband med en doktorsavhandling om ”Social innovation” - innovationer med socialt fokus - gjord av en australiensk forskare.

Förankrings- och överlämningsarbete

Ett framgångsrikt tillgänglighetsarbete kräver ett gott samarbete och dialog med funktionshinderrörelsen. För utbyte av information och synpunkter har besök gjorts hos både de lokala råden för funktionshinderfrågor och trafik- och renhållningsnämndens råd. Vi har utvecklat samarbetet med Syncentralerna på Sabbatsberg och Långbro under året genom gemensamma träffar. Samarbetet har lett till fördjupad kunskap kring synskadefrågor samt vilka specifika behov just personer med nedsatt syn/blinda har. Personer med synnedsättning har deltagit i utvecklingsprojektet kring trafiksignaler.

För att inte skapa ny otillgänglighet har projektdeltagare med tillgänglighetskompetens deltagit vid ett stort antal ny- och ombyggnadsprojekt. Därigenom har fördyrande ombyggnationer förhindrats, bättre tillgänglighet skapats och framför allt har diskussionerna i projekten bidragit till att kunskapen kring tillgänglighetsfrågorna ökat hos projektdeltagarna. För att tydliggöra det ansvar som alla projekt har avseende tillgänglighetsfrågor har arbetet med att överlämna ansvaret för tillgänglighetsgranskningen till respektive projektledare genomförts under 2013.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2013-06-19 fastslogs att ansvaret för eAdept ligger på trafikkontoret, såväl för förvaltning av gångvägnätet som för att hitta externa intressenter till systemets övriga delar. Arbetet med att hitta en permanent hemvist för projekt eAdept fortgår.

Trafikkontorets förslag

Kontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden godkänner slutredovisning avseende genomförda tillgänglighetsarbeten 2013.

Slut

Bilaga 1. Synpunkter från Rådet för funktionshinderfrågor